

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 7.

V Ljubljani 1. julija 1881.

Leto XI.

Želje.

Da bi jaz peruti zračne
In teló imél duhóv!
Naglo iz tujine mráčne
Spét bi vrnil se domóv.

Da je zemlja nam tujina,
Vse na glás mi govóri:
Tam je naša domovina,
Kder bez čísla zvézd gorí!

Silna burja tukaj brije,
Cvét morí in zelenjád;
Támkej véčno solnce síje,
Večna tam cvete vzpomlád.

Láz tu k víšku nósi glávo,
Tu pravica gre pod ključ;
Tam pravica vžíva slávo,
Svétí se resnice luč.

Tu ljubezni koreníne
Le duší teléni svét;
V vrtih rajske je očíne
Ona breztelésen cvét.

Na prestólu tu sedita
Práh in nóvec-gospodár;
Tam krepóst je zmagovíta,
Poštenják je králj in cár.

Tu mi sréca vse obéta,
A ničesar mi ne dá;
V mojem dómu srédi cvéta
Ona zláti sád imá.

Da bi vzrastla méni kríla
In svetlih duhóv teló!
Duša moja bi spustíla
Tjá v nadzvézdno se nebó.

Tam bi našel mile bráte,
Glédal oten bi v obráz,
Kakor zénin, zbíral sváte
V bélej rizi *) večni čas!

I. Frankolski,

*) Ríza je oblačílo.

Na pečini.

Pisatelj K. piše: Ko sem se 1850. leta vozil na morji od Sadunskega v Bufalo, seznanil sem se z necim starčkom na barki, ki je na ime Varen slišal ter je užé v zgodnej mladosti hodil v jutrove kraje po različne novosti. Viděč, da so mi take stvari ali novosti všeč, pokaže mi vsako vasico in vsak kraj, kder se je kaj znamenitega zgodilo ter mi tudi žalostne in grozovite dogodke pripoveduje. Malo ne od vsake pečine, ki sem jo ugleдал iz barke, znal mi je kaj grozovitega povedati. Najznamenitejšo prigodbo, piše K., ki jo je Varen sam doživel, hočem popisati.

„Ali vidite óno črno skalovje?“ vpraša me Varen, ter mi s prstom na bližnjo pečino kaže. — „Nekaj vidim,“ odgovorim mu jaz, „zdi se mi kakor kaka črna megla na obzórji.“

„Tam je ona pečina, na katerej sem preživel najbridkejše ure svojega življenja.“ Ko mi s tresočim glasom pripoveduje žalostne dogodke, vderó se mu debele solzé iz očí. „O dragi prijatelj,“ nadaljuje s sivo glavo stresajoč in si solzé brisajoč, „užé samo pogled na óno sivo pečino vzbuja v meni strašne občutke in vselej se mi solzé vderó kakor otroku, kadar jo ugleдам. Užé mnogo let je preteklo, marsikako nesrečo sem užé od óne dóbe na morji doživel, izgubil sem marsikaterega prijatelja — ali spomin na óni grozopolni dan še dandanes v mojih prsih tako močno živi, kakor bi se bilo vse to, kar mi je tako živo pred očmi, še le včeraj prigodilo. Le malo potrpite, povedati vam hočem prigodbo.“ — Pri teh besedah se obrne od pečine, zakrije si lice z rokama ter se niti ne gane, predno mu ni bila pečina užé daleč za hrbtom. Potlej mi še le, kakor iz hudih sanj prebujen, začne pripovedovati tako-le:

„Ta črno-siva pečina, Bogu hvala, da mi je izpred očí, zeló je strma in osemdeset metrov visoka; grozovito se bijó ob njo od viharja tepeni valovi, bele pene v zrak metajoč in človeška ušesa z grózo napolnujoč. Samo jedenkrat sem slišal ondu zvestim prijateljem strašne rekvije doneti in Bog me varuj, da bi jih še kedaj slišal.“ Pri teh besedah si zopet obriše solzé iz velicih očes ter pravi: „užé je preteklo nekaj let — koliko, tega mi ni treba, da bi povedal, kajti čas takšnih prigodkov, ki se ne dáde popisati, ranijo srcé z nova — ko sem se z vso svojo družino: materjo, bratom, sestro in s svojo mlado, prijazno suprugo podal na neko kanadsko barko, da bi prišel zopet jedenkrat iz tujih dežel ter bi se snidili s prijatelji, ki so bili užé davno poprej v Maume odpotovali.“

Užé precej nekaj časa smo se peljali po morji, in tudi veter ni bil barki neugoden ter smo se užé mislili na kraji naše vožnje. Ali kdo je, ki bi znal, kako se izide prihodnji trenotek na morji? Kdo je, da lahko reče, da mu nista veselje in nesreča brata? V vsacem trenutku so lahko najlepše človeške nade pokopane v globočini morja in grenka žalost uniči človeku sladko veselje za dljé časa nego li bi si človek kdaj mislil.

Nečega dné, bilo je zjutraj, čutil sem užé in tudi znal po morji, da bode nevihta nastala. Trajalo ni dolgo, in temne megle so se jele združevati v sivočrne oblake, ki nam so pretfle hudo nesrečo. Prej nego li si je kdo mislil, bila je nevihta užé tukaj. Kolikor mogoče, gledal sem na barko, ali

užé prvi napad silovitih valov jo je malo ne prevrgel. Razburjeni valovi se morske pene preko nas metali in barko proti omenjeni pečini podili. Strašna zmešnjava je nastala na barki; vsi, kar nas je bilo, molili smo s povzdignjenimi rokami ter prosili pomoči od dobrega nebeskega očeta. Sladko smijoče se, skušal sem strah in obup odpoditi, da-si se sem tresel po vsem životu kakor ob vetru jutranja rôsa na veji. Silna burja je raztrgala jadra, zastonj je bilo veslanje, barka se je bližala bolj in bolj pečini. „Čutil sem zdaj, da ni nobene pomoči, in ako se nas ljubi Bog ne usmili, moramo vsi v globočini morja žalostno poginiti. Delal sem si pogum ter nisem obupal, dokler niso one črne pečine stale pred ladijo. Strašno so se valovi zaletávali ob sivo skalovje. Zdaj sem še le zaklical: „čas je, da svoje duše izročimo vse-mogočnemu Bogu v roke, kajti vrata v večnost so nam odprta.“ Ljudjé na barki so malo ne zdivjali; tak krik in vpitje je nastalo, da ni bilo slišati drugzega nego jok in stok nesrečnega ljudstva. Sosed zgrabi soseda ter vpije in pravi: „O oče nebeski, pomôzi nam, usmili se nas ubozih sirot!“ Ta grozovit trenotek ni dolgo trajal, ker ni bilo treba dolgo smrti pričakovati. Kakor pena na razgrajajočih valovih, ki nas so z nepopisljivo urnostjo v pogubo drvili, bila je barka užé na skalovji.

Strašen pad, hrup in lom, srcá v obupnosti, mrtvaško stokanje in — valovi so se razgrnili čez nas. V morji smo ležali in šumeči valovi so nas podili sem ter tjà, dokler nas ni véliki val vrgel na suho, tjà na óno sivo pečino. Še dandanes se čudim, da nisem prišel ob um; da-si prestrašen in poln krvavečih ran, znal sem vendar vse, kar se je z menoj in okolo mene godilo. Továriše, ki so se me držali, potegnili sem malo više in postavil sem se silovitim valovom nasproti; ali komaj so jeli továriši vstajati, užé zopet jih gromeči val položi na trdo skalo in jih pokrije z vodo.

Ko voda nekoliko odstopi, pogledam okolo sebe, je li bi ne bilo mogoče valovom se odtegniti, ali o grôza! nikjer ni bilo nobenega pota iz te grozovite pečine, po katerem bi se mogli rešiti pogube. Skala, na katero so nas valovi zagnali, bila je komaj 15 metrov dolga in 5 metrov široka nad strahovitim morjem. Od zgoraj nam pa je óna črno-siva pečina izhod zakrivala. Na suhem ni bilo rešitve, zato je smo morali svojo osodo na morji pričakovati. Razbita barka se je v stotero koscih zibala po srditem morji, nevihta je zmirom hujše divjala, bučeči vetrovi, šumeči valovi, jok in vpitje nesrečnih ljudi, to vse je strašno donelo na moji ušesi.

„Moj sin!“ vpili so mati z otočnim glasom, „nobenega upanja ni več za nas. Bolje bi bilo, ako bi užé počivali v morskej globočini.“ — „Ha, dokler živimo, upanja ne smemo zgubiti,“ odgovorim jaz. — Pa, predragi moj gospod, odpustite, da nekoliko preneham, ni mi mogoče nadaljevati, ker spomin na prežalostni dogodek trga mi še zdaj dušo in srcé.“

Po kratkem prestanku začel je dalje pripovedovati; „Užé precej nekaj ur smo mírno ležali na strmeji pečini, potem pa smo z nepopisljivim strašom videli, da se noč. Noč nam je sicer prikrila strašen pogled na viharo morje, ali tolažbe ni bilo nikjer in pomoči od nikoder. Jediná tolažba nam je bila samo to, da smo bili združeni. Dolga, dolga, skoraj večnosti podobna je bila ta grozovita noč. Vihar ni niti za trenotek prenehal razsajati in divji vetrovi so vršeli po našem mokrem oblačilu, a val za valom nam je vso noč

prinašal nove mokrote. Kadar koli se je solzno oko obrnilo na razburjeno široko morje, videli nismo drugzega, nego blede fosforično luč šumečih valov, ki je v naših občutkih bila podoba mrtvaške luči, ki nam sveti v grob neizmerne morske globočine.

Bilo je nekako o pólunoči, da svoje preljube malo iz rok izpustim, da bi si otrple ude malo okrépil. Ali komaj to storim, užé me prešine grozoviti klic po mozgu in kostéh. Mater in brata mi je siloviti val potegnil s seboj v globočino morja. Ostali ste mi še ljuba sestra in predraga sopruha na pečini. Kar sem to noč občutil tega ni možno popisati nobeno človeško peró. Dolga, dolga je bila noč, a vendar se je naposled jelo daniti po tej dolgej, strahovitej noči. Burja še ni prestala in valovi se še niso polegli. Samo trije smo še bili pri življenji in žalost se je iz uva začela.

Ko je jutranja danica skozi oblake prodrla, začel sem po vsem telesu tresoč se gledati okolo sebe, bi li ne ugledal kje materinega in bratovega trupla. In res ju ugledam spodaj na pečini, ki sta se mrtva objemajoč še skupaj držala. Valovi so se le toliko še ž njima igrali, da je bilo videti, kakor bi jima hoteli znamenje življenja podeliti, ali — mrtva sta bila obá! Sestra, ugledavši mrtvi trupli, ustrašila se je takó, da je v tem hipu, grozno zavpivši, bo-di si da sama rada ali pa iz obupa, planila v šumeče morje.

Ves izvan sebe zgrabil sem jedino še poleg sebe živoče bitje, svojo preljubo sopruho, ter jo sem čvrsto držal z rokama gledajoč s solznimi očmi po zlóbnem morji. Moja mlada sopruha mi je ležala v rokah v popolnej nezavednosti; mislil sem užé, da je tudi ona mrtva. Iz vsega grla sem jo začel klicati in s slabim vzdihljajem je odprla svoje lepe modre oči, kakor bi me hotela še jedenkrat ž njimi pogledati, predno jih za vselej zaprè.

„O preljuba moja Marí!“ zavpil sem na ves glas, „vsi so užé mrtvi in nikoli se več ne povrnejo k nama. Ti si jedino bitje, ki mi je še ostalo v tej samoti sredi penečega se morja. O da bi mi preljubi Bog samo tebe še ohranil pri življenji ali pa naj obá skupaj vzame k sebi tja gori nad blesteče se zvezde!“ — „Dà, dà,“ vzdihnila je z omolklim glasom, „tudi nama je umreti... a umreti hočeva skupaj... saj morava umreti... tukaj ni nobene človeške pomoči za naju... smrti ne otideva... zatorej pusti naju hitro umreti ter iti za ónimi, ki so šli pred nama tja v večnost.“

„Dà, umreti morava, ako je to volja božja, ali védi, da življenja si jemati nimava pravice. Bog je nama življenje dal, on ima pravico nama življenje vzeti. Najina dolžnost je, da se izročiva v njegovo sveto voljo. Zatorej umíri se, preljuba moja Marí, in mirno pričakuj, kako nama Bog odsódi.“ Takó sem tolažil svojo mlado ženó, ki je užé hotela v obupu v morje skočiti. S tihim glasom mi odgovori, da hoče tudi ona mirno smrti pričakovati.

Pa čímu bi v svojem sreí strašno misel ponavljal? Nè! hočem vam še konec te prežalostne dogodbe povedati, dogodbe, ki mi je še mladeniču črne lasé pobelila.

Moja zvesta in ljubeznjiva sopruha jela je bolehati in slabeti. Glad, v takej priložnosti najboljši prijatelj človeku, se tudi pridruži. Mrzla voda, ki je neprenehoma primakala, mojo sopruho takó oslabi, da je bila bolj mrliču nego li živemu človeku podobna. In, o gróza in strah! velikanski val se pridrvi na pečino, zgrabi mi sopruho ter jo odnese v globočino morja. — —

Užé se je bližala druga noč, — poslednje živo bitje mi je bilo vzeto. Sam, prav sam na pečini sredi morja, čudno da tudi mene niso valovi požrli.

Vzbudil sem se in iskal sem svoje tovarišice; ali zamán! Bila je užé v nebesih. Obupnost se me je polastila, nič več nisem mislil na rešitev svojega življenja, temveč pripravljaj sem se na smrt. Ali usmiljeni Bog v svojej neizmernej previdnosti sklenil je drugače. Vihar je nehal in morje je bilo mirno. Jutranja záríja me je našla živega in osamelega. Razburjeni valovi so se umirili, vzemši mi vse, kar mi je bilo najdražega na tem svetu.

Bolj mrtev nego li živ ležal sem družega dné na pečini. Kanadski ribiči so me zaslédili, vzeli so me s seboj in mi k zdravju pripomogli, a trupla mojih preljubih so pokopali v ameríkanskej zemlji. Večkrat sem užé obiskal grobe svojih predrazih in vselej žaloval, da mi ni bilo dane počivati pri njih.

Na gomili svoje plemenite sopruge obljubil sem jej zvestobo, in takó sem še zdaj sam. Jediní up me tolaži, da se vidimo zopet v boljšej deželi, kjer ni nobene ločitve, nobenih bridkosti.“

J. Žnavec.

Mlada prijateljja.

(Slika iz domačega življenja.)

à, res sta imela srečno življenje Pavlek in Ivanek. Izpolnila sta jedva osmo leto — najlepši čas deške dôbe. Bila sta obá živa dečka, ki sta morala biti pri vsakej stvari, koder ju je in koder ju ní trebalo, takó da so nekateri trdili, da ní porédnejših dečkov v vsej vási, nego li sta učiteljev Ivanek in „Piričev“ Pavlek. To je, da nista pustila nobene mačke pri miru, nego vsako sta zaznamovala s kacim polenom ali kámenom, tudi to je, da sta iz „Peterčevega“ plóta trgala déščíce za hišice in druge svoje zidarije, res je tudi, da sta se po leti v pšenici in v rézi skrivala ter mnogo žita pohodila, ali — mladost je noróst! To so bile le slabe njune lastnosti, a dobrih jima tudi ní manjkalo. Bila sta odkritosrčna, resnicoljubna dečka, in nikdar nista tajila svojih pregreškov. Ravno zaradi tega so ju gospod župnik najrajše imeli in večkrat sta jim morala o lepih poletnih večerih pred župnijo pripovedovati, kaj sta čez dan delala ali brala. Ker so gosp. učitelj Ivanku mnogokrat lepih bukvic podarili, ali mu je pa le v branje posodili, imela sta mnogo pripovedovati. O „Petru Klepcu“ in o „Brdavsu“ sta najrajše pripovedovala, ker ti dve povesti sti se jima najbolj prikupili.

Tedaj vidimo, da nista bila tako slabega sreća in ljudjé so morda le zato malo preveč povedali, ker so jima bili nevošljivi, da sta bila Pavlek in Ivanek najboljša učenca Koménske šole. Brala in računila sta tako izurjeno, da se jima je moral vsak čuditi, in tudi na vsako vprašanje iz zgodovine in zemljepisja sta znala primerno odgovoriti. Zato sta tudi konec leta bila obdarovana z najlepšimi knjižicami in sta bila prva vpisana v „zlato knjigo.“ —

A naj bode temu kakor mu drago, to je bilo res, da sta si bila Ivanek in Pavlek največja prijateljja. In kako li ne bi? Njuni stariši so si bili v botrinji in Piričeva hiša je bila soseda učilnici. Mlada dečka sta skupaj

vzrastla, vkup se igrala, vkup se učila — z jedno besedo: bila sta si nerazločljiva prijateljca.

Ivanek se je užé pri „Píriču“ malo ne udomačil; večkrat se je prime-rilo, da je tudi čez noč ostal rajše tukaj, nego li da bi bil šel domóv, da-si ní bilo daleč.

Stariši, to se zná, niso imeli nič proti temu, še radi so gledali to pri-jateljsko zvezo. S ponosom sta pogledovala izkušeni učitelj in modri Pírič žarovita dečka, kako sta skakala, kako sta se igrala, češ „mi smo bili v mla-dosti tudi taki.“ — —

Bila sta krepka, utrjena dečka, ker tudi učitelj je dajal svojim otrokom le prosto kmečko hrano. Bila sta kakor dva hrusta in človek bi jima pri-števal 12 a ne samo osem let.

Po naravi sta si bila različna. Pavlek je bil žive, odkritosrčne, neboječe narave, a Ivanek je bil nekoliko bolj boječ in menj drzen, nego li njegov drug.

Kar se tiče starišev, sta jih ljubila in ubogala ter brez ugovora pretrpela vsako zasluženó kazen; tudi brate in sestre sta sicer ljubila, a bila sta pri tem nekako možka, hotela sta, da bi njiju beseda vedno obveljala in to ní bilo pravo. Brat se mora bratu in sestri nasproti lepo in ljubeznjivo vésti ter jima kolikor toliko pomagati.

Tacih izvanrednih talentov, kakeršne sta imela Ivanek in Pavlek, ne dobi se z lepa. Iz šole prišedši sta prebrala ali spisala nalogo v pólu ure, v tem da so se drugi dolgo in dolgo mučili ter so naposled še malo znali.

Po okončanem delu sta šla na vrt, ali pa na travnik malo poigrat se. V hiši nista mogla ostati.

Na vrtu sta imela hišo iz déščic narejeno, pod, hlev in sploh vse sta-novanje izdelano z lastno rokó. Pri ubitih črepinjah — jaslih — v hlevu bilo je vse polno krav in teličkov, kar so imeli smrekovi storži zaznamovati, in tudi róčev od loncev, ki so jima bili konji, se ni manjkalo. Vse sta imela pripravljeno in kedar so bile še njune sestre in bratje pri njih — to je bilo mrgolenje in kretanje! Ivanek in Pavlek sta kot očeta móžko ukazovala sem ter tjà deklam in hlapcem, ki so imeli vedno dosti dela zadovoljiti natančnima gospodarjema. Mnogókrat sta odprla tudi prodajalnice. Na téhtnicah iz škat-ljic, kakeršne se je naučil Ivanek delati od cerkvenika Janeza, sta tehtala hlebčeke od ila, moko — cestni prah; sploh vse potrebno. Znala sta se držati, kakor bi bilo res kaj na temu in tudi sta bila v céni. Prodajalnici ste bili založeni tudi z obleko, kajti vsako peresce, katero sta pobrala na vrtu, bilo je drugačno blagó. V denarji sta bila zelé izbirična; le najlepši in najgladkejši kamenčki so imeli pri njih veljavo — vse druge sta zametavala. Poleg tega sta imela tudi prostor skopan za njive, kamor sta res vsako leto vsejala nekaj žita, jeseni ga na svojem podu skrbno omlatila in ga Píričevi materi izročila, skrbno naročevaje, da morajo to žito posebej dati v mlin in iz same te moke jima speči hlebček.

To je bilo veselje, ko sta ga dobila in trdno sta verovala, da je iz sa-mega njunega žita. Ta hlebček je bil nekaj vabljivega, nekaj skrivnostnega, in bratje in sestre so užé zaradi tega, da sta jim ga dala malo pokusiti, radi ubogali. A tudi drugače sta jim marsikaj naredila. Po zimi sani, po leti pa kočijce iz bičja, škatljice in še mnogo drugzega.

Toda, kdo si more misliti začudenje naših znancev, ko necega poletnega večera najdeta ves njižu stan pokončan in poteptan!

„To ni drugi nihče storil nego óni „rumeni!“ zakliče Pavlek „ti mrha ti, čaj ti užé pokažem,“ in se oboroži z debelim polenom. Tudi Ivanek vzame dolgo palico in odteče s svojim prijateljem naravnost proti hlevu. A zunaj se ustavita in Pavlek vpraša: „Ali ima vol kaj pameti?“ Ivanek mu na to jasno dokazuje, da je nima nič. Spomnita se nato naglo povesti o neusmiljenem Mihcu, ki ga je zadela šiba božja, ker je trpinčil živali. Vrgla sta proč orožje in odslej so imele tudi mačke mir pred njima. Napravila pa sta si na travniku nov stan, lepši in priprávejši od prejšnjega. Blizu Piričeve hiše tekkel je majhen potok, in tu sta delala mline in stope. Lovila sta tudi rake in večkrat sta jih mnogo nalovila.

Toda razven tega sta imela še drugo mesto, kjer sta se igrala. Bilo je to na širokej cesti, ki je peljala preko polja. Tu sta zidarila, mizarila in uporabljala vsakovrstne stvari iz mehke ilovice. Pavlek je bil užé jedenkrat v Kámeniku in od tam si je zapomnil imena nekaterih hiš. Te hiše sta potem postavila ob cesti in — Kámenik je bil tu! Tu je bila „Tišmaševa,“ tu „Mokarjeva“ in druge hiše na najlepši način okinčane. Razven tega je bilo pa tudi še mnogo drugih postav, vse iz čudotvornih rok naših dveh umeteljnikov.

Kakor smo toraj videli, živela sta Ivanek in Pavlek prav prijetno življenje. Bila sta še domá. Tudi vam, otroci, je gotovo najprijetniše, najljubše domá pri stariših, in res je takó. Človek se čuti domá takó srečnega in zadovoljnega; le domá uživa oni sladki mir, katerega potem med svetom zamán išče, le domá uživa óno veselje, katerega mu svet dati ne more; v krogu svojih ljubih starišev je zadovoljen in miren. Morda tega še ne veste, a spoznali bodele le še prekmalu, da je resnica! Človek mlad, plamtčè za vse dobro in sveto se spusti v svet iskat si sreče, nevedoč, da mu prebiva le pod domačo streho! Vesel se vrača onemogel potnik domóv in tu je še le zopet miren in srečen. Tudi naša dva znanca nista tega pomislila, a spoznala sta prekmalu. Le prekmalu sta pila grenki sad spoznanja, ker prišel je čas, ko sta se morala ločiti. Ivanek je odrasel in oče ga so namenili za šolo. To je bil jók, to je bilo vzdihovanje, ker ljubila sta drug drugega takó, da sta menila, da jima ločenima ne bode več obstati. Ali vendar!

* * *

Ivanek se je šolal in šolal, prišel je le o počitnicah domóv in se le tedaj shajal s svojim prijateljem. Postal je velik, učen gospod. A Pavlek je ostal kmečki fant in je po očetovej smrti prevzel gospodarstvo. — Pisarila sta si sicer pogostoma, a ločena sta bila za vselej in mnogokrat sta si želela ónih srečnih dni nazaj, ki so jima prešli, in ki jih nikdar več ne bode. Zdaj še le sta spoznala vrednost presrečne mladosti. *Iv. Krek.*

—*—

Pastir.

Prijetno je pastirsko življenje. Užé na vse zgodaj, ko se začne svítati, žene pastir svojo živinico na zeleni pašnik. Njemu prvemu vzhaja rumeno solnce ter ga pozdravlja s svojimi zlatimi žarki. Cvetice mu cvetó po zelenih travnikih in veseli ptički mu pojó svoje juternje pesence ter mu delajo nedolžno veselje. Užé Abel si je bil izvolil pastirstvo, in kralj David je bil tudi pastirček. Tudi naš izveličar Jezus sam se imenuje dobrega pastirja, ki čuje nad nami svojimi ovčicami, ter nas vodi v varno zavetje. Dobra in pobožnega pastirja imá Bog zeló rad ter ga povzdigne do največje česti in slave. Mnogo imenitnih gospodov imamo, ki so nekđaj, ko so bili še domá pri svojih starših, pasli domačo živinico po zelenih pašnikih, a zdaj so v visocih in imenitnih službah, kar nam očitno kaže, da se človek v najnižem stanu lahko povzdigne do česti in slave. Da je temu res takó, naj sledi tukaj povestica, ki je užé marsikateremu izmed vas znana.

V nekej vasi na Laškem sta bila oče in mati, ki sta imela sina po imenu Feliksa. Bil je razumen deček, pa ker je bil zeló ubóg,

moral je svinje pasti. Stariši so ga lepo učili, kako naj bode do vseh ljudi prijazen ter naj rad postreže in pomaga vsacemu,

komur more. Drugi otroci v vasi pa so ga zaničevali, dražili in se nespodobno védlí.

Ko necega dne Feliks pase svojo čredo in v senci pod drevesom sedèč bere na neko knjigo, pridejo mimo njega čestitljiv menih in ga prosijo, da bi jim pokazal pot skozi dobravo. Feliks takój vstane in pelje častitega meniha na véliko cesto.

Gredé se menih mnogo pogovarjajo s priprostim pastirčkom Feliksom ter vidijo, da je prav dober in razumen deček. Peljejo ga s seboj v samostan in ga po dovoljenji njegovih starišev vzamejo v svoj red.

Feliks se je dobro učil in je kmalu prekosil vse svoje sobrate in továriše. Zaradi tega pa ni bil ošaben, ampak ostal je vedno ponižen, priljuden in postréžljiv. Vsi so ga spoštovali in radi imeli. Bil je povzdigovan od časti do časti, dokler ni postal celó škof in potem kardinal.

Ko so tedanji papež umrli, bil je Feliks izvoljen jednoglasno za papeža v dan 24. aprila 1585. l. Vladal je po imenu Sikst V. z veliko modrostjo in slavo.

Čmrlji.

Pod večer je bilo. Zahajajoče solnce je blestelo skozi gosto, zeleno listovje ovočnega vrta; piščeta izgrešivša kokljo so žalostno čivkala čepé na črvivej kládi pred hišo; domači pes je ležal na pragu, zdaj pomiževaje z očmi, zdaj poganjaje se z gobcem za muho brenčečo mu okolo ušes. Na strehi je stikala mačka in nad njo se vrtil dim, hitè iz dimnika pravit delavcem po polji na okolo, da se užé pripravlja večerja.

Na klepišči sedèč tam na poti iz kuhinje v drvarnico kléplje stari Pavle kosó in pazno gleda izpod mračnih obrvi, da vedno prav pada kládivo in mu se kako ne pomehuri jeklo.

„Kako to, da kléplješ?“ povprašam ga.

„Ej, lej ga,“ odgovori, „jutri bomo kosili.“

Beseda košnja me je silno podrézala. Stekel sem k materi v vežo in sem jih dotlé nagovarjal, dokler mi niso obljubili, da me vzbudé zjutraj za rana, češ, moram videti, kako kosci sežejo ob jutranjej rósi visoko travo, vsi v eno mér, vsi h krati.

Še pod odejo sem mislil na travnik, kako lep je, kadar je pokošén in pograbljeno seno z njega. Ko je takisto obrit in gladèk, kakor očetova brada v nedeljo, lahko se prekopicáva, vozi igra in kar se hoče, počné se onod.

Ko se zjutraj predramim, otarem si zaspane oči; takój mi šine misel o košnji v glavo. Pogledam skozi okno; solnce sveti užé na záboj našega hleva in vrabci prav dopóludansko kričè krog strešnega slémena. Hud in žalosten sem in ves razdražen sklenem znesti se nad materjo, da me niso poklicali. Ali mati so se mi smijali, ko sem jim očital pozabljivost, rekoč: „Saj sem te klicala, a vse je bilo zamán; spal si, kakor da bi te kdo ubil.“ In ko so vso mojo stvar kosci zvédeli, smijali so se mi in me dražili. A jaz se nisem mnogo brigal za vse to; vzel sem močno palico ter razmetával redovke, ležeče po sredi doline. Tu in tam, kjer je bila trava gosta in nekoliko polegla, treba mi je bilo kaj dobro gibati, da sem razstlál kup.

Po južini so šli obračat senó. Ko so obrnili, grabili so uvélo travo iz sence ter jo nosili na solnce. Vroče je bilo; vse kar je smelo in moglo, počivalo je. Jaz sem legel na mehka tla pod vodenico z gostimi vejami in zdaj zamižal z očmi, potem se pa ozrl na grabiče. Tone, naš hlapec, pri-grabi do mene. „Čakaj, ti, pograbim te s senom vred,“ pravi gibaje nad mano zobate grablje. Zraven se reži in kaže velike, na pošev nagnivše se zobé in obraz se mu nabira v gube in jamice, izraževajoče dobro dušo in veselo srce.

„Nekaj sem našel zate,“ dé potem menèč, da mi je užé dosti ponagajal. „Vedi, čmrlje sem zalótil, čmrlje!“

Bil sem hipoma k višku. „Čmrlji? kje? kdaj?“ opraševal sem mrmraje in neutegoma sem hotel biti pri njih.

Ob plotu so si naredili iz mahu in lišaja gnezdice. Pričenal sem k gnezdú in na lažno potipal po njem. Zašumeli so in zabrenčali.

In kakor da bi se ta glas slišal Bog znaj kam, prihitela je v ónem trenutku kopica mojih malih tovarišev in tovarišic. Vsi so se zveselili, čuvši,

da imamo čmrlje. Murinov Peterček, najživáhnejši in najporednejši iz našega društva ni mogel kaj, da ne bi podražil čmrljev. Zabrenčali so in jeden, dejáli smo, da je gospodar, prikópal se je jezno iz osuhle travice ter mrmraje obšel svoj gradič. Potem je z nožicami otrebil in pogladil si brke in se zmirom mogočno brenčé sfrčal tja mej ovočnim drevjem.

Kaj nam je početi s čmrlji? Vsedemo se, da se posvetujemo. Murinov Peter ima prvi besedo ter dé: „Vsak naj poišče, kolikor nas je, jedno bilko; iz bilke naj si napravi cevko. Nato razgrebemo čmrljem gnezdo in posrkamo nabrano strd.“

Nekateri so užé zadovoljni s tem predlogom; nu jaz se takój oglasim, da so čmrlji prav za prav moja svojina in ko bi jih pustil razdreti, srkali bi med le óni, katerim bi jaz zaukazal.

Brodnikova Lenica dé: „Moja babíca so mi dostikrat pravili, da ne smemo mučiti živali; pustimo jih toraj v miru, naj živé svobodno po svoje.“

Zoper te besede vstane Brdnikov Francé in tako-le modruje:

„Če jih pustimo pod milim nebom, razgrebsti jih utegnejo kure. Ali lisica pride in jim med popije in sátovje pohrusta. Lehko kdo nanje stopí in jih pomečká. Tudi nevihta jih lahko zamorí in povodenj odplaví.“

Toraj kam ž njimi? To si mislimo vsi, ko si nekaj trenutkov némi drug družemu zrémo v lice. Tu odpré modrí Peter usta in zabesedí:

„V panj jih denimo, kakor bučele!“

„Dá, v panj! S tem nasvétom smo vsi zadovoljni in od radosti skačemo po gladkih tleh. Potem se razidemo desak iskat za ul. Brskamo pod podom mej šaro, stikamo po drvarnici in iščemo okolo hišnih voglov. Slednjič najdemo pripravne déščíce; obrežemo jih in prižagamo ter zbijemo z žebliči. Spredaj napravimo dušek, da bi čmrlji lahko hodili iz panja in v panj; zadaj natakneмо vratea, pri katerih bi nam bilo mogoče zreti v ul.

Dan se nagiblje k večeru. Po senožetih spravljajo posušeno senó v kopice, da ga ne orosí po noči rosá. A otroci se napotimo s panjičem k našim čmrljem, da jih „ogrebemo,“ češ, zdaj proti noči so vsaj vsi domá. Oprezno nasterémo najpoprej mahú v panj; potem prime najsrénejši za orujaveló sátovje in ga rahlo položí na mehko posteljico. Kamor je šlo sátovje, menimo, pojdejo tudi čmrlji. Zató zamašimo s travo dušek od spredaj, da ne bi živalice na tem konci prihajale, a na drugem ne uhajale. Zadaj so vratea odprta in se tišče razdrtega gnezda, koder jezno kobarajo čmrlji, kar jih ni odletelo strani. Dovoršívši vse to, odpravimo se domóv z namenom, da zjutraj pridemo pogledat, če so se čmrlji polastili panja.

Srečno najdemo drugo jutro čmrlje v panjiči. S travnika jih prenesemo k sušilnici. Tu jih posadimo na skalo pred peč (kurilo se takrat ni, ker ni bilo še sadja, da bi se sušilo), takó, da so bili pod streho; vendar je solnce nanje lahko sijalo malo ne ves dan. Da bi jim ne bilo prevroče, obložili smo jih s svežimi rušinami. Takó smo jih oskrbeli, a nismo jim dali svobode, da izleté iz temnice, boječí se, da nam ne bi ubežali. Stoprav po kosilu (južini) smo odmašili dušek in pazili, kdaj se prikaže čmrlj na dan. Kmalu pride, ogleda se malo na okrog, prestopi nekolikokrat po deski in odleti na pašo. Za prvim pride drugi; vrstili so se, da jih je bilo veselje gledati. Prazni so šli z dóma, a otovorjeni z nabranim vóskom so se vračali domóv.

Takó je šlo dan za dnem. Čmrliji so se čisto ndomačili in otroci smo imeli veselje z njimi.

Lepo vreme se je prevrglo v grdo. Dež lije iz sivih oblakov, ki so prepregli vse nebo, in kalna voda se cedí po potih in jarkih. Proti póludnevu se osvita nebo in mati se nadejajo, da se zvedrí. Tudi solnce pošije kaj toplo izza oblakov; ali zrak je sopáren. Od streh se kadí soparica; na prvi pogled bi kdo utegníl misliti, da so se vnele. Iz grap óndu pod gozdom puhtí sivkasto-bela megla in se vlačí, čim bolj se večerí, tem nagléje proti hribom. Zapiha mrzla burja in znova se vlije dež.

Smílili so se mi čmrliji, češ, nič nimajo paše in nič živeža. Oče so v hiši z rezilnikom obrezavali obroče. K njim sem šel v hišo, oprijel se jih za koleno in tihotno poprosil, da mi dadé malo bučelnega medú.

„Čimu ti bo?“ povprašali so me résno.

Takój si nisem upal od sramote (otrok je kaj sramežljív, kaj ne?) povedati resnico. Ko sem dolgo se obotavljalje naposled jim vendar resnico odkril, zasmijali so se mi in mi prinesli žlico medú. Neutegoma sem ga nesel svojim ljubím živalicam in zadaj pri vratih sem ga jim ponudil. Takó sem pital čmrlje, kakor pita bčelar po zimí bučele. Radosten sem odšel od panja, misleč si, kako veseli bodo čmrliji mojega medú.

Na vse zadnje se je vendar zjasnilo in napravilo se je pošteno vreme. Ravno sem komarje opazoval, kakó so plesali okolo sosedne nam kočé, ko prikoraka Murinov Peter in še nekaj drugih ž njim. „Hajdi, idimo k čmrljem!“ pravi in vsi ga ubogamo. Ne da se dopovedati, kakó sem se užalostil in pa zjezil, ko sem ugledal trope mravelj okolo bučelnega medú. Kakor kosci in grabiči sedéč okolo jerbasa, iz katerega se kadí jed, in slastno sezajo po prijetnem užitku, prav takó — to se zna, da je bilo mravelj mnogo več — srkali so ti „nepridiprav“ moj med. Priplazili so se skozi špranjo ali še laglje pri vratih, ki jih zaradi žlice nisem mogel dobro zapreti. Takó so se polastili ptujega stanú, da jih ni bilo odpraviti ni z lepo ni z grdo. Z rokó smo jih preč podili in pri tem ravnanji se je nekomu ponesrečilo, da je potegníl šopek mahú in par satov. In v celicah smo opazili, o grôza! — črve. Osupéli smo za trenotek. Potem smo dejali: „Črvi so se zaredili in zdaj je konec našim čmrljem. Ti grdi črvi!“ —

In predno smo vedeli, kaj in kakó, prijel je Murinov Peter za panjič in ga zabrusil na pot, da so se razrušile deščice in se izsulo mahovje in satovje. Pa nič se nismo jezili nad Petrom; nekako naveličali smo se čmrljev zadnji čas in zdaj smo še črve dobili. In bilo je konec čmrljem! — Otišel sem v šolo. Zvedel sem, da óni črvi niso bili družega, nego zalega, iz katere bi se bili naredili čmrliji. Pri tej priložnosti sem si zapisal v svojo zabilježnico: „Premisli najpred dobro, kaj komu koristi in kaj mu škoduje; stoprav potem skrbi zanj previdno in modro, a če tega ne umeješ, pusti ga raje v miru!“

Jos. Gradččan.

Krištof Kolumb.

Pred štiri sto leti ljudjé še niso poznali Amerike. Našel jo je še le 1492. leta Krištof Kolumb, učeni mož iz Genove na Italijanskem. Krištof Kolumb je bil sin necega tkalca; v svojej mladosti učil se je brati, pisati in računati, ter je domá pri starših volno gredašal (mikal), dokler se ni podal, svojej želji ustrezajoč, v 14. letu svoje dóbe na morje. Ni je nobene nevarnosti na morji, da bi je ne bil on prestal z največjim pogumom in dušno pričujočnostjo. Ker v ónej dóbi ni bilo nikjer, v nobenej deželi, toliko novosti za pomorščaka nego na Portugalskem, zatorej se je Krištof Kolumb podal tjà, da bi se ondu izučil pomorščakom najpotrebnejših stvari. Bil

je zeló priden; dan in noč je tičal v knjigah in zemljevidih, ki jih je bil dobil iz zapuščine necega zeló izurjenega pomorščaka. Takó se učečemu pride na um, da mora razven Evrope, Azije in Afrike biti še kak drug del sveta, v katerega bi se dalo priti, ako se bi iz Evrope po morji jadralo naravnost proti solnčnemu zahódu. Čim bolj je mož to stvar prevdarjal, tembolj je bila utrjena njegova misel, da je na zahódu preko atlantiškega morja suha zemlja. Kako rad bi šel sam iskat nove zemlje, ali tega storiti ni mogel, ker ni bil bogat človek. Treba mu je bilo poiskati pomoči kacega vladarja.

Obrnil se je najpred v Genovo do ondotnega vladarskega svetovorstva ter je prosil pomoči, ali zamán; njegova prošnja mu je bila odbita z besedami, da ne dobi v to svrho ničesar. Takisto se mu je zgodilo tudi v Benetkah, na Francozkem, Angležkem in Portugalskem. Ves klavern se poda v Španijo k tedanjemu španskemu kralju Ferdinandu in kraljici Izabeli. Ko je Kolumb tukaj prosil za nekoliko ladij, reklo se mu je, da je k tacemu podjetji za zdaj premalo novcev, ter naj še nekoliko časa potрпи. Takó ga so več let z obljubami in nadami od njegove namére zadrževali, in Kolumb je užé same nejevolje hotel odpotovati. Po dolzih razgovorih in gorečih prošnjah mu je vendar naposled kraljica Izabela dala pripraviti tri ladije, s katerimi naj bi šel iskat novega svetá. Kdo je bil tega bolj vesel nego Krištof Kolumb! Hitro je bilo 120 mož nabranih.

V dan 3. avgusta 1492. l. odpluje malo brodovje iz morskega pristanišča Palosa nedaleč od mesta Cadiza ter dospeje v kratkej dóbi do kanarskih otokov. Tu je bilo treba cel mesec ladije popravljati, še le potem jo odrinejo dalje po morji. Neizrečene so bile težave, ki jih je moral Krištof Kolumb prebiti. Največ je imel opraviti s svojimi vraževernimi in nemarnimi ljudmi. Ko so užé več tednov po morji jadrali in niso našli še suhe zemlje, jelo je nemarneže skrbeti in nagovarjali so Kolumba, da se naj takó

nazaj vrne. Več kakor jedenkrat so ga hoteli umoriti, ker niso toliko časa do suhega dospeli. Ali zamán je bilo vse prigovarjanje, Kolumb ukaže naprej jadrati, govoreč, da suha zemlja ni več daleč. In res, kmalu ugledajo ptiče, v dan 11. oktobra pa vidijo bičje in grmovje z rudečimi jagodami iz morja moléti. Zdaj Kolumb ni več dvomil, da je suha zemlja blizu; zatorej je ukazal jadra zviti in vso noč páziti. Okolo desete ure po noči ugledal je Kolumb v daljavi luč, a družega dné na vse zgodaj opazil je jeden izmed pomorščakov, stoječ na vršelu prve ladije, suho zemljo. „Zemlja! zemlja!“ zavpije veselo z vršela. Vsi skočijo na palubo in vpijejo z nepopisljivim veseljem: „Zemlja! zemlja!“ Zdajci ustrelí iz topa, kar je bilo znamenje zadej ostalima ladijama, da se je suha zemlja prikazala.

Družega dné ob jutranjem svitu imeli so pred seboj prekrasen otok, pokrit z zelenim drevjem in grmovjem. Krištof Kolumb se je najpred zahvalil dobremu Bogu v gorečej molitvi, da ga je še o pravem času rešil velike nevarnosti, ker ravno ta najdeni otok otel ga je smrti. Njegovi ljudé v ladiji bi ga bili gotovo umorili, ako bi ne bili še nekoliko časa prišli do suhe zemlje. Ta otok, ki se je imenoval „Gvanahani,“ prekrstil je Kolumb v „San Salvador“ t. j. „Sveti odrešenik.“

Kmalu se prikažejo tudi otočani. Bili so goli, rudeče-rujave kože in črnih lasí. Mnogo jih je imelo zaradi lepšega zlate pločevine v nosu in ušesih. Španci jim začnó dajati steklene korale, igle in druge lesketajoče se malenkosti, a divjaki jim dajejo za take stvari zlatá na kupe. Vse to se je godilo na otoku „San Salvadorju.“ Otočani videč, da so Španci zelo lákomi na zlató, kažejo jim proti póludnevu. Tudi tukaj so bili prebivalci goli, ter so ostrmeli, ko so ugledali ptuje ljudi in ladije. Na tem kraji je vidil Kolumb prvič tobak pušiti, a to ne z usti, nego z nosnicama iz pip z dvema cevka.

Na svojem nadaljnem potovanji pride Kolumb na otok „Kuba“ in odtod na drug velik otok, katerega so otočani „Hajti“ imenovali. Ta otok se imenuje dandanes „St. Domingo.“ Prebivalci tega otoka so se Špancev zelo ustrašili, a kmalu dobé pogum ter se bližajo Špancem in jim nosijo z veliko ponižnostjo sadja, korenin, ptičev in rib.

Da bi Kolumb divjim otočanom pokazal svojo moč, zbere svoje ljudi in jih uri v vojaških vajah. Čuděč se gledajo otočani te vaje. Ali kako se ustrašijo, ko na Kolumbovo povelje počijo puške. Še se niso otresli prvega strahú, da ukaže Kolumb jeden top zažgati, čegar krogla, kakor bi trenil, razpraší jeden del razbite ladije. Vsi preplašeni padejo na tla. Gotovo se jim je zdelo, da so ptujci kake višje stvari božje. Kolumb zapové, na tem otoku napraviti malo trdnjavo iz razbite ladije. Divji otočani jim še celó pomagajo deske znašati; siromaki niso znali, da v svojo sužnost. V tej lesenej trdnjavi zapustí Kolumb 30 Špancev, katerim zapové z Indijani lepo in prijazno ravnati, a on se vrne nazaj v Španijo, vzešši s seboj dvanajst Indijancev, mnogo različnih ptičev in družih pridelkov na tem otoku. V naslednjih letih se je Krištof Kolumb podal še trikrat v Ameriko. Zavidni ljudé, njegovi sovražniki, so ga začeli črtiti in po krivem tožiti pri kralju. Vsled tega je bil Kolumb v verige dejan in zaprt ter naposled v Španijo na odgovor odpeljan. Iz tega se pač vidi, da je resničen prigovor, ki pravi: „Nehvaležnost je plačilo svetá.“

V dan 20. marca 1506. l. je umrl Krištof Kolumb v 55. letu svoje dōbe. V svojej poslednjej volji je ukazal, da se mu veriga, v katero je bil nekđaj vklenjen, ž njim položi v jamo. Pokopali so ga z verigo vred na otoku sv. Dominika.

Novi svet še imena ni dobil po ónem móžu, ki ga je našel. Med letoma 1497 in 1503 je potoval večkrat neki plemenitnik, po imenu Ameriko Vespuči, v novi svet ter ga je popisal. In po njegovem imenu so dali novemu svetu imé „Amerika.“

I. T.

Učen kmet.

Poznal sem kmeta, po imeni Žiróvnika. Živel je pri Svetem Duhu blizu Loke. Po létu in po zimi je imel za klobukom šōjevo pérje in kakšno cvetlīco, utrġano kde na travniku ali izrezano iz papirja ali platna. Ogrinal se je v črn plašč, ki je znotraj imel rudečo pōdlako. Ta mož je znal čitati, in védel je iz ust malo ne vse sveto pismo. Kamor je prišel, tam se je z duhovniki potézal, kde je to ali óno zgodbo najti v svetem pismu. Po létu je kopal in orál, kosil in mlátil, a na zimo se je hodil po svétu prepirat. Néko zimo pride v Čebèr, kder je tedaj vladal bogat, a zeló čuden, objésten knez, po imeni Parovič, ki je svoje hlapce tudi pretépal, če mu nijso ugóđili, a potlej časi njih udarce zamazával z debelimi križeváci, *) ako ga je boljša misel obletéla. Ta zvé, da je znani Žiróvník v Čebřu, in reče ga mahoma k sebi poklicati na kosilo, pri katerem je po naključji bil tudi Prezdánski dekan Járnovič. Kmet Žiróvník se ne dá prositi. Pride in séde k mizi mej gospōdo. Česar ga je pri jédi gospod Járnovič povprašal o svetem pismu, vse je prav ter na tanko povédal. Knez Parovič je ta dan bil posebno dobrovóljen. V slast je poslušal in potem dejál: „Žiróvník! sveto pismo znaš, to vidim. O čemer te kdo povpraša, odgovarjaš, kakor bi slamo rézal. A zdaj vprašaj tí dekana! Rad bi videl, bode li mogel odgovoriti on tebi, ali ne?“ Žiróvník takój na to pristane ter dekanu reče: „gospod dekan! ali véste, kólikšen je Bog?“ Járnovič odgovorí: „njí človeka, da bi to védel.“ Žiróvník se nasméhne in velí: „jaz véim! Tólikšen je, da prorok o njem govori: nebo je moj préstol a zemlja podnóžje mojima nogama. — Bog z rokama séza od ónega konca do tega po vsem svétu. — A zdaj uganíte, gospod! koliko suknà Bog potrebuje v svojo obléko, če je tólikšen?“ Járnovič odgovorí: „izméri ga tí, ki vse véš!“ A Žiróvník reče: „to njí težka stvar. Ne potrebuje ga več, nego li jaz; kajti dejál je: kar ubozemu človeku stvoríte v moje ime, to ste méni stvóřili; zatorej, če bodete suknjo dali meni, daste jo Bogú.“ — S hrohotom se zasméjeta Járnovič in Parovič, kateri napósled reče: „gospod dekan! Žiróvník je suknjo zaslužil, ter nádejem se, da mu je ne bodete kratili.“ Potem se obrne k Žiróvníku: „přidi srédopostno sredó, kadar oblačim svojo družino, da tudi tebi méro vzamem.“ Žiróvník je rés prišel in dobil od gospoda Járnoviča zeleno suknjo a od kneza črn plašč, ki je znotraj imel rudéčo pōdlako, in vrhu tega mu je knez podáril tudi klobúk s cvetlīcami in šōjevim pérjem za trakom. Suknjo je dal bratu, a v plašči in v klobuku se je do smrti hodil prepirat o svetem pismu.

*) Križevác je križeven tolar.

Vera starih narodov.

Artemida (Diana).

Stari narodi, Grki in Rimljani, niso verovali kakor mi kristjani na jednega pravega Bogá, nego imeli so veliko število raznih bogóv in bóginj, katere so čestili kakor najvišje bogove nebes, ki nam dajejo blagodejno solnčno svitlobo ter nam pošiljajo krepilnega dežja. Vse te bogove in bóginje so si mislili v svojej domišljiji kot človeku podobna bitja, ki so podvržena vsem človeškim krepóstim in strastém, z jedinim razločkom, da se človek z najlepšimi lastnostmi dobrim bogovom niti primerjati ne more, v tem ko hudobni bogovi s svojimi hudobijami presegajo najbolj grešnega človeka na zemlji. Zna se, da je bila spačenost in zmotujava v tej dóbi neverstva zelo velika. Vsi od kraja, tudi najbolj olikani narodi, kakor n. pr. Grki in Rimljani, služili so malikom ter so živeli v nebrojnih zmotah

in nápakah. Tudi stari Nemci in Slovani so bili malikovalci ter so imeli svoje bogove. Vera starih Slovanov ni bila nič boljša od vere drugih národov. Slovanom najvikši bog je bil Perun; Živa ali Lada pa njih bóginja.

Po nauku grških pesnikov je bilo v začetku vse pusto in prazno; v tej vesoljnej praznini pa je plavala neka zmes, ki so jo ka-os imenovali. Iz te zmesi je časoma postala Geja (t. j. naša zemlja), velika okrogla plóča, ki je ločila Urana (t. j. nebesa) od pozemeljskega sveta, Tartara.

Najvikši bog starim Grkom je bil Zevs (Jupiter); on je bil oče bogóv in ljudí, največji gospodar in vladar svetá. Skoraj povsod so ga častili kot boga nebes, ki daje dež, dela grom in pošilja strele. V roci drži streló ali pa žezlo, znamenji svoje oblasti. Posvečen mu je orel.

Med bóginjami naj omenim le Artemido (Diano), ki so jo imeli Grki za deviško bóginjo meseca ali lune; njen brat Apolon je bil bog solnea. Mesečni žarki so jej bili zlate pšice. Artemida je bila tudi bóginja lova in v tem zmislu so jo vpodábljali s podpasano obleko, s tulom s pšicami na hrbtu ali pa s kopjem v roci. Ob strani je imela lovskega psa ali pa košuto. Kot boginjo meseca so jo vpodábljali s pólmesečem na glavi. Na lov, ki jej je bil najmilejša zabava, spremljevalo jo je dvajset nimf. Nimfe (Vile) so bile bóginje gozdov in hribov. Pravijo, da je Artemida vjela v nekem gozdu štiri jelene z zlatimi rogovi, s katerimi se je potem na zlatem vozu v Olimp peljala.

Takó je bilo v ónej starej dóbi, ko so ljudje še malikovali. Žalostno je bilo na svetu kakor po zimi, kadar je gosta megla in solnce dolgo ne po-

sije. Narodi so tičali v sužnosti greha ter si niso pomagati znali niti mogli. Obupati bi jim bilo, ako bi jim ne bil dobri Bog pomagal in jim poslal odrešenika, svojega jedinega sina Jezu Krista, da se nobeden v njega verujoč ne pogubi, nego večno življenje doseže.

— 4.

Razne stvari.

Drobtine.

Umrl je 16. dne pretečenega meseca 19 let stari hrvatski umetelnik na goslih Franjo Krežma, dobro znan tudi ljubljčanom, ko je pred dvema letoma dajal v ljubljanskej čitalnici koncert. Mi smo tega mladega, vrlega hrvatskega umetelnika, na katerega smemo vsi Slovani ponosni biti, opisali v 10. „Vrtčevem“ številu 1877. l. ter smo njegovemu životopisu dodali tudi sliko. Franjo Krežma je umrl v Frankfurtu, kamor je šel na gostovanje z glasovito berlinsko Billsejevo godbo kot nje koncertni mojster. Hrvatska in sploh Slovani so zgubili ž njim velicega umetelnika, čegar slava bi bila izvestno proslula po vsem izobraženem svetu. Bodí mu zemlja lahka, mlademu slovanskemu umetelniku!

V dan 20. pretečenega meseca pa nam je nemila smrt pokosila preč. gosp. Antona Pintarja, župnika na Zalem Logu. Bil je rajni pravi domoljub, velik prijatelj slovenske mladine, ter je bil tudi ves čas podpornik našemu listu. Otroci, spominjajte se večkrat plemenitega gospoda. Naj v miru počiva!

Slovstvene novice.

* Izbrane narodne srbske pesni z dodatkom iz smrti Smail-Age Čengića. S srbsko slovnico, slovenskim tolmačenjem, rečnikom tujih besed in cirilsko abecedo. Priredil Janko Pajk, c. kr. profesor. Drugi pomnoženi natis. V Ljubljani. Založila in izdala Klein in Kovač. 1881. 131 str. — Tako se zove knjižica, ki je izšla v marljivej tiskarni Klein in Kovačevaj v drugem pomnoženem izdanji. Ta knjižica je tolike vrednosti za našo slovensko učečo se mladino in za odraščene sploh, da želimo, da bi se v najkrajšem času popolnem razprodala. Dobiva se pri Klein in Kovaču (Egerjeva tiskarna v Ljubljani) po 40 kr. iztisek.

Listnica. Gosp. J. K. v Lj.: Izvirni spisi najbolj ugajajo našemu listu, zato je radi sprejeli spisa iz Vašega peresa, kakor to vidite iz današnjega lista. Ugajale bi nam pa tudi zgodovinske povesti, to se zna, pisane v ónem duhu, kakor je primerno za mladino. Zatorej le večkrat kaj! — A. L. v K.: Za danes prepozno. Nekaj Vašim prirodopisnim spisom podobnih prinesel je užé „Vrtce.“ A nič ne dá, ako se taki spisi, to se zna v drugačnej obliki, tudi ponavljajo.

Ponavljamo svojo prošnjo, naj bi se čest. naročniki „Vrtčevi“, katerim je naročnina za I. polletje potekla, podvzicali z naročnino, da ne bomo imeli nereda v razpošiljevanji. Do danes nam niti polovica naših naročnikov ni še poslala naročnine za II. polletje, mi torej ne znamo, ali ostanejo še naročniki, ali morda želé, da se jim list obustavi. Posebno pa prosimo óne naše čest. gg. naročnike, ki nam še vso naročnino za letošnje leto dolgujejo, da bi svojo dolžnost kmalu storili, ker nam je nemogoče materijalno zgubiti trpeti. Uredništvo „Vrtčevo.“

„Vrtce“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, štev. 9 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič.** — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.